

LINGUISTIC AND TERMINOLOGICAL UNITS: WORD, TERM, CONCEPT

UNITĂȚI LINGVISTICE ȘI TERMINOLOGICE: CUVÂNT, TERMEN, CONCEPT

Svetlana Caterenciuc

Technical University of Moldova, Ștefan cel Mare str. 168, Chișinău, Republic of Moldova
svetlana.caterenciuc@lm.utm.md

Received: April, 22, 2018

Accepted: June, 14, 2018

Abstract. Terminology is considered to be a subsystem which is determined semantically and functionally by a language lexicon. Terminological units have lexicon features but at the same time - their own features. The terms, belonging to a particular field, are not independent of each other, they do not represent an infinity of disparate elements but are linked by certain types of relationships (coordinated terms). Terms in a domain or subdomain belong to an organized system, structured on one or more levels with a specific hierarchy.

Key-words: *common lexicon, specialized lexicon, monosemy, polysemy, technical term*

Introducere

Considerăm necesară analiza mai detaliată a corelației dintre cuvânt și termen tehnic.

O caracteristică a termenului tehnic este *monosemia* (faptul că termenul are un singur înțeles), spre deosebire de cuvânt, ca unitate lingvistică, care este polisemic. În terminologie monosemia are un caracter relativ, pentru că există doar în interiorul unui domeniu științific sau tehnic dat. Mai trebuie menționat că un semn lingvistic poate să aparțină unui limbaj specializat și, în același timp, limbii comune, fiind, totodată, unitate terminologică și unitate lexicală. De exemplu, lexemul *mouse* cu sensul său tehnic este complet diferit de sensul obișnuit din limba comună.

O altă trăsătură a corelației dintre cuvânt și termenul tehnic constă în modul diferit în care acestea depind de context. Semnificația unui cuvânt depinde de contextul în care este încadrat acesta. Cuvântul are o anumită existență în frază și în discurs. El ia valoarea sa semnificativă în raport cu cel care îl întrebuințează și cu celelalte cuvinte ale frazei. Aparent, există o contradicție: pe de o parte, unitatea lexicală este un element invariabil, constituit dintr-un ansamblu de trăsături sintactice și semantice stabile, pe de altă parte, este un element variabil, care rezultă din context.

Spre deosebire de cuvânt, termenul tehnic, de regulă, nu depinde de context, fiind caracterizat printr-o semnificație anumită. Din această cauză termenii tehnici au o zonă de circulație mai limitată. Ținând cont de cele menționate anterior, nu trebuie confundat conceptul (noțiunea), care este un conținut de cunoaștere cu caracter universal, cu semnificația unui cuvânt, care este proprie unei limbi.

Materiale și metode

Termenul tehnic este reprezentarea conceptului caracteristic domeniului de telecomunicații: el este forma lingvistică utilizată pentru a denumi o unitate conceptuală.

Conceptul este descris printr-o definiție, care permite să-l diferențiem în interiorul unui sistem de concepte. În viziunea lingvistului Kyo Kageura [1, p. 10], conceptul reprezintă o unitate abstractă care constă din caracteristicile unui număr de obiecte abstracte sau concrete ce aparțin unui domeniu anume.

Termenul reprezintă „denumirea printr-o unitate lingvistică a unei noțiuni definite într-un limbaj de specialitate”, susține Ioana Vintilă-Rădulescu în *Terminologia și problemele ei actuale* [2, p. 5].

Menționăm că unii specialiști includ în categoria termenilor nu numai elemente lingvistice, ci și elemente nonlingvistice: simboluri specifice – litere, cifre, pictograme ș. a. sau combinații ale acestora de care uzează, într-o măsură mai mică sau mai mare, unele domenii de specialitate. Termenul poate fi constituit din unul sau mai multe cuvinte și chiar din simboluri.

Cercetătorul Kyo Kageura [1, p. 14], referindu-se la caracteristicile termenilor, menționează: *“as linguistic signs, terms are a functional class of lexical units, and the basic function of terms is to express more sharply delineated meanings identified as necessary with a particular domain by the complexity and number of concepts that have to be clearly distinguished”*. Subscriem acestei opinii, sublinind că funcția de bază a termenilor este de a reflecta semnificații specifice unui anumit domeniu de specialitate.

Afirmăm că *caracteristicile termenilor tehnici* sunt următoarele: unități lexicale specializate, folosite în exclusivitate, cu precădere cu anumite sensuri într-un domeniu sau altul, în cazul nostru, în domeniul de telecomunicații. Termenii sunt de cele mai multe ori cuvinte (în cazul termenilor simpli), dar pot fi și sintagme (expresii, perifraze) (în cazul termenilor complecși). Alte caracteristici ale termenilor sunt considerate predominanța componentei denotative și aproape absența celei conotative, economia ș. a.

Termenul este prin excelență obiectul de studiu al terminologiei, fiind pentru terminologie ceea ce cuvântul este pentru lexicologie.

O altă definiție a termenului este dată de un organism european de standardizare (ISO). În norma 704/2000 [3] *termenul* se definește ca fiind o desemnare compusă din unul sau mai multe cuvinte și reprezintă un concept general aparținând unui limbaj de specialitate.

Așadar, mai multe idei se desprind din această definiție:

1. Faptul că termenul reprezintă întotdeauna un concept aparținând unui limbaj de specialitate. Așa cum spuneam mai sus, terminologia se ocupă de „cuvintele” unui domeniu specializat care, spre deosebire de cuvintele din limba comună, de care se ocupă lexicologia, acoperă întotdeauna un concept.
2. Termenul este în strânsă legătură cu conceptul și cu referentul.

Acest sistem conceptual este rezultatul a trei concepte subordonate: sistemul entităților, subordonate legilor naturii, sistemele conceptuale create de legile gândirii și sistemul lingvistic, subordonat legilor lingvistice [4, p. 25].

De aici rezultă un alt aspect important: dualitatea semantică a lexemului *termen*. Dacă facem o analogie cu faimoasa metaforă a semnului lingvistic a lui Saussure, pe care acesta îl asemăna unei foi de hârtie, termenul este, pe de o parte, echivalentul „cuvântului” sau al semnului lingvistic, cuprinzând cele două aspecte, al semnificatului și al semnificantului; pe de altă parte, el se opune semnificatului, fiind echivalentul doar al semnificantului. În terminologie, *termenul* este opus conceptului, reprezentând forma lingvistică a acestuia, în același timp înglobează cele două aspecte, conceptual și lingvistic.

Semnul, simplu sau complex, în raport cu conceptul este un *termen*, iar în raport cu obiectul este o *denominație*.

Conceptul sau *noțiunea* reprezintă cealaltă fațetă importantă a triunghiului și constituie, de fapt, punctul de plecare al oricărei activități terminologice, fie ea teoretică sau practică. În același document ISO 704, *conceptul* este definit ca o construcție mentală care servește la clasificarea obiectelor individuale ale lumii exterioare sau interioare cu ajutorul unor abstracții mai mult sau mai puțin arbitrare [3]. În terminologie, conceptele sunt considerate drept reprezentări mentale ale obiectelor într-un domeniu specializat. Acestea sunt deci reprezentări mentale ale obiectelor din realitate și conferă termenului proprietatea de referință. Conceptele se analizează prin caracterele care le compun și care formează și definiția conceptului respectiv. Pentru aceasta conceptele trebuie integrate în clase conceptuale, ceea ce permite încadrarea lor în clasa generală de obiecte din care fac parte și distingerea lor prin caracterele individuale care le diferențiază de acestea. Un concept nu poate fi definit în terminologie decât prin integrarea lui într-un domeniu de referință.

De obicei, un specialist sau o comisie de specialiști atribuie un termen unui anumit concept. În acest scop se folosește forma externă deja existentă a unui cuvânt sau a unui grup de cuvinte sau se creează un termen nou din elemente care alcătuiesc cuvinte (rădăcini, afixe), acestea devenind elementele termenilor.

Rezultate și discuții

Cuvântul, respectiv, în terminologie termenul, are două aspecte:

1. conținutul (valoarea semantică);
2. expresia (forma lingvistică).

Între concept și termen se creează deliberat o legătură de durată, spre deosebire de cuvânt, în cazul căruia forma și conținutul alcătuiesc o unitate realizată. Termenul ca reprezentant al unui anumit concept este dependent de sistemul conceptual căruia conceptul respectiv îi aparține.

Din punctul de vedere al formei lingvistice nu se pot izola elementele caracteristice unui termen de elementele componente ale unui cuvânt din limba comună. Ceea ce distinge un termen de un cuvânt din limba comună este exactitatea care îl caracterizează și faptul că aparține unui sistem de termeni. Angela Bidu-Vrânceanu, în *Lexic comun, lexic specializat*, menționează că „termenii se obțin prin aplicarea unei denumiri unui anumit concept și printr-o procedură de lexicalizare naturală sau artificială (termenul verbalizează cunoștințele)” [5, p. 66]. Termenii au un caracter convențional, desemnarea putând să se facă prin cuvânt, litere, cifre sau alte simboluri, în funcție de fiecare știință. Termenii care se exprimă prin mai multe cuvinte trebuie să îndeplinească mai multe condiții:

1. să fie unități lingvistice integrabile în enunțuri;
2. să fie unități ale cunoașterii cu caracter stabil;
3. semnificatul unui termen să se definească în raport cu ansamblul de semnificații aparținând aceluiași domeniu (ansamblu semantic care poate fi o disciplină, o știință, o tehnică, adică întotdeauna un domeniu specializat). Termenul își găsește locul într-o structură ierarhică noțională din interiorul fiecărui domeniu;
4. în planul *discursului științific*, termenul trebuie să fie clar identificat în contexte (extralingvistice și lingvistice).

Aceste condiții ce trebuie îndeplinite de către un termen nu se manifestă omogen în toate științele, iar analiza lor poate pune diverse probleme, de interes atât pentru specialiști, cât și pentru nespecialiști. Relația dintre specialiști și nespecialiști – lingviști, cercetători din domeniile cunoașterii ș.a. este de larg și real interes pentru mai multe orientări terminologice actuale.

Definiția *termenului* antrenează obiectiv relația dintre acesta și cuvânt-concept-obiect. Cuvântul interesează mai ales lingviștii, iar termenul este, în primul rând, o componentă a disciplinei căreia îi aparține și abia apoi a limbii în general.

Concluzii

În concluzie vom menționa că raportul dintre *cuvânt* și *termen* se poate preciza astfel: un cuvânt devine un termen, în cazul nostru termen tehnic în domeniul telecomunicațiilor, când i se atribuie o semnificație independentă de variațiile induse de accepții și de utilizările în context. Termenii aparținând unui anumit sistem terminologic sunt legați între ei prin relații conceptuale în afara discursului. Analiza acestui raport în fiecare dintre domenii, studiul sensurilor dobândite de anumiți termeni în contexte variate, mai mult sau mai puțin specializate, poate să pună în lumină aspecte de interes complex privind interpretarea interdisciplinară a terminologiei.

Referințe bibliografice:

1. Kageura, K. *The Dynamics of Terminology: A Descriptive Theory of Term Formation and Terminological Growth*. John Benjamins Publishing. Amsterdam: Philadelphia, 2002.
2. Vintilă-Rădulescu, I. *Terminologia și problemele ei actuale*. București: Editura Academiei Române, 1999.
3. ISO704/2000. Terminology Work – Principles and Methods. 01-Nov-2000, [online]. [accesat 09.09.2018]. Disponibil: www.eleto.gr/download/.../HAU-Conference2006-ValeontisMantzari_EN
4. Pavel, E., Rucăreanu, C. *Introducere în terminologie. Noțiuni fundamentale*. București: Editura Academiei Române, 2001.
5. Bidu-Vrânceanu, A. *Lexic comun, lexic specializat*. Editura Universității din București: Institutul de Lingvistică, 1999.